

Företagare löper gatlopp mellan myndigheter efter försenad blankett

Sammanfattning

Företagaren Mikael Ericsson startade solariet Auto Sun i Visby och drev detta i sitt aktiebolag Sunpro AB. Han missade att göra en anmälan om solarieverksamheten till kommunen innan verksamheten startade och anmälan inkom därför cirka fyrtio dagar för sent. Ericsson fick erfaras att den försenade blanketten resulterade i avsevärda konsekvenser för honom och hans verksamhet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ålade Ericssons bolag att betala en så kallad miljöstraffavgift på 5000 kronor på grund av den försenade blanketten. När nämnden lämnade över ärendet till Naturvårdsverket, som skulle administrera miljöstraffavgiften, blandades verksamhetsnamnet ihop med bolagsnamnet. Detta resulterade i att fakturan lämnades för indrivning med följd att bolaget fick en betalningsanmärkning samt en indrivningsavgift på 500 kronor.

I egenskap av bolagsföreträdare anmäldes han till åklagare av miljö- och hälsoskyddsnämnden. Åklagaren lämnade in en stämningsansökan till tingsrätten och Mikael Ericsson fälldes för miljöbrott. Påföljden eftergavs dock av rätten. Åklagaren överklagade då den fällande domen till hovrätten. Där dömdes Ericsson till trettio dagsböter.

Mikael Ericsson är mycket kritisk till flera av de involverade myndigheternas agerande. Han anser att miljöstraffavgiften inte står i proportion till det misstag han begått och han är oförstående till åklagarens agerande, som först drev ärendet i tingsrätten och sedan trots fällande dom drev målet vidare i hovrätten. "Ett miljöbrott är för mig när man på något sätt orsakar skada i naturen", säger Mikael Ericsson. "I detta fall består miljöbrottet av att ett A4-papper saknats i en tjänstemans pärm i 40 dagar."

Fallet

Mikael Ericsson driver flera företag på Gotland. I november 2000 startade han solariet Auto Sun som drivs av bolaget Sunpro AB. Solariet har sju platser och bygger med hjälp av skrivna instruktioner och myntautomater på självservice, vilket innebär att det oftast är obemannat.

En kund, som enligt Ericsson använt solariet på ett felaktigt sätt och bränt sig, hade på grund av detta anmält Auto Sun till miljö- och hälsoskyddskontoret i Visby. Miljö- och hälsoskyddskontoret genomförde då tillsammans med en representant för Statens strålskyddsinstitut en oanmäld inspektion hos Auto Sun den 13 december 2000. Ericsson fanns då inte på plats och inspektörerna tog heller inte kontakt med honom. Han fick senare kännedom om myndighetsbesöket av en händelse när han hittade en av inspektörernas visitkort på golvet. Det fanns inget meddelande om att en inspektion ägt rum eller att han skulle ta kontakt med någon. Dock tog Ericsson kontakt med miljökontoret som uppmanade honom att göra en anmälan om verksamheten. Denna anmälan inkom till kommunen den 10 januari 2001. Vid inspektionen gjordes inga anmärkningar om verksamheten som anmäldes till nämnden.

Den 15 januari 2001 tillskrev miljö- och hälsoskyddskontoret Mikael Ericsson med anledning av ett förslag om att besluta påföra Auto Sun miljöstraffavgift. Den 19 februari delgavs han ett beslut från miljö- och hälsoskyddsnämnden, som vid ett sammanträde den 31 januari beslutat påföra Ericssons bolag en miljöstraffavgift på 5000 kronor för den försenade anmälan. Nämnden meddelade också att den beslutat överlämna ärendet till åklagare för utredning av brott mot miljöbalken (se Fakta). I beslutet uppgavs dock fel bolagsnamn i förhållande till organisationsnumret, och istället uppgavs verksamhetsställets namn, Auto Sun.

Fakturan på miljöstraffavgiften utfärdades av Naturvårdsverket och skulle betalas till Kammarkollegiet. Naturvårdsverket uppgav Auto Sun som bolagets namn på fakturan. Mikael Ericsson tog då kontakt med Naturvårdsverket för att få en korrekt faktura, där bolagets namn var Sunpro AB. Han inledde en korrespondens med verket, som även inkluderade flera telefonsamtal med verkets tjänstemän. Under tiden som Ericsson korresponderade och samtalade med tjänstemännen på verket och inväntade en korrekt faktura skickade tjänstemännen utan förvarning fakturan för indrivning till kronofogdemyndigheten. Där fick Sunpro AB trots betalning en betalningsanmärkning samt påfördes en indrivningsavgift om 500 kronor. Naturvårdsverket lämnade ingen förvarning om att miljöstraffavgifter kan komma att överlämnas för indrivning. Det fanns heller inte någon sådan uppgift på den faktura verket utställt.

Företagarombudsmannen har genom Naturvårdsverket tagit del av de sex sista breven i korrespondensen mellan Mikael Ericsson och verket. I dessa brev hänvisas till tidigare korrespondens mellan parterna, där Ericsson klargör problemet med det felaktiga bolagsnamnet. Dessa brev hävdar verket sig inte kunna hitta, trots att de borde diarieförts.

Den 28 februari 2001 blev Mikael Ericsson kallad till förhör hos kriminalpolisen i Visby, misstänkt för brott mot Miljöbalken. Vid förhöret förklarade han att den försenade anmälan berodde på ett förbiseende. Han sade att han betalat de 5000 kronorna och tyckte det var onödigt hårt att han nu kanske också skulle bli dömd att betala dagsböter. En kammaråklagare överlämnade den 29 april 2002 en ansökan om stämning till Gotlands Tingsrätt.

Den 28 augusti 2002 föll tingsrättens dom i målet mot Mikael Ericsson. Han dömdes för brottet "otillåten miljöverksamhet" men påföljden eftergavs: "Vid bestämmandet av påföljd kan tingsrätten konstatera att brottets straffvärde motiverar att Mikael Ericsson ådöms ett lågt bötesstraff. Eftersom han redan åsatts en miljöstraffavgift som vida överstiger den aktuella påföljden samt då lång tid förflutit från brottet till dess lagföring skett och tidsutdräkten inte orsakats av Mikael Ericsson, finner tingsrätten emellertid, med tillämpning av 29 kap 6 § brottsbalken, att gärningen skall vara fri från påföljd. Vid dessa förhållanden skall inte heller avgift till Brottsofferfonden utgå."

Tingsrättens dom överklagades av kammaråklagaren till Svea Hovrätt med motiveringen att "lagstiftaren förutsatt att dubbla sanktioner kan utgå i vissa fall och därför förelåg inget skäl för påföljdseftergift". I hovrätten dömdes Ericsson för otillåten miljöverksamhet till trettio dagsböter samt 500 kronor i brottsofferfondsavgift.

Företagarombudsmannens bedömning

- Företagarombudsmannen anser att det finns skäl att kritisera flera olika myndigheter i deras agerande beträffande företagen Mikael Ericsson och hans verksam Auto Sun

och bolag Sunpro AB. Miljönämnden har genom miljöbalkens skrivning möjlighet att underlåta påföra miljöavgift om denna är uppenbart oskälig. Miljönämnden har dock inte utnyttjat denna möjlighet, vilket varit det rimliga, säger Företagarombudsmannen.

- Kommunen har orsakat Mikael Ericsson olägenhet genom att inte kunna skilja på aktiebolagets respektive verksamhetens namn. Hade kommunen angett korrekt aktiebolagsnamn i förhållande till organisationsnumret när beslutet om miljöstraffavgift lämnades till Naturvårdsverket hade företaget aldrig fått någon betalningsanmärkning, fortsätter Företagarombudsmannen.
- Naturvårdsverket har under pågående korrespondens med Mikael Ericsson angående verkets felaktiga faktura lämnat denna för indrivning till Kronofogdemyndigheten, till skada för Ericsson och hans bolag, utan att på något sätt förvarna om detta. Ej heller i fakturan fanns någon sådan upplysning, påpekar Företagarombudsmannen.
- Trots en fällande dom i första instans drev åklagaren ärendet vidare för överprövning. Med hänsyn till tidigare ålagda miljöstraffavgift och den fällande domen i tingsrätten, samt med hänsyn till brottets ringa art, är åklagarens överklagande svårförståeligt. Detta har resulterat i att Mikael Ericsson i praktiken kommit att bestraffas två gånger för samma brott, något som strider mot allmänt rättsmedvetande och som kan vara ett brott mot EU-rätten, avslutar Företagarombudsmannen.

Fakta

Miljöbalken 29 kapitlet 4 § 1 stycket:

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar någon annan åtgärd utan att ha inhämtat tillåtighetsbeslut, tillstånd, godkännande eller medgivande eller gjort en anmälan som föreskrivs i denna balk eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, döms för otillåten miljöverksamhet till böter eller fängelse i högst två år.

Miljöbalk (1998:808) 30 kap:

1 § Miljöstraffavgift skall tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligt eller av oaktsamhet. Miljöstraffavgift skall dock inte tas ut om det är uppenbart oskäligt.

Sunpro AB heter egentligen något annat.

Vad hände sedan

Hovrättens fällande dom har med hjälp av Konkurrenskommissionens chefjurist överklagats till Högsta domstolen, som ännu inte meddelat om fallet kommer att ges prövningstillstånd. Om fallet får prövningstillstånd kan det bli ett viktigt prejudikat rörande frågan om dagsböter och miljöstraffavgift utgör dubbla bestraffningar samt om bagatellartade förseelser mot miljöbalken ska åtalas.